

ZELDA FITZGERALD

SON VALSİ BANA
SAKLA

Çeviri:
ALEV K. BULUT

♥ can
roman

ZELDA FITZGERALD

SON VALSİ
BANA SAKLA

Save Me the Waltz, Zelda Fitzgerald

© 1932, Charles Scribner's Sons

© 1960, Frances Scott Fitzgerald Lanahan

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Aslı Karasuil Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2016, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Emrah Kolukısa

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3264-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732645

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ZELDA FITZGERALD
SON VALSİ
BANA SAKLA

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Alev K. Bulut

F. SCOTT FITZGERALD, 1900'de ABD'nin Alabama eyaletine bağlı Montgomery kentinde doğdu. 1918'de tanıştığı ve henüz tanınmayan bir yazar adayı olan F. Scott Fitzgerald ile 1920 yılında evlendi. Zelda ve F. Scott Fitzgerald çifti "Caz Çağı" olarak da anılan 1920'li yılların en gözde entelektüel çiftlerinden biri oldu ve her ikisi de dönemin sanat-edebiyat çevrelerinin önemli figürleri haline geldiler. Biraz da Zelda'nın uzun yıllar tedavi gördüğü şizofreni tanısı sebebiyle çalkantılı bir evlilikleri oldu ve ilişkilerindeki gelgitler her ikisinin de yazdıklarında önemli yer tuttu. 1922'den itibaren dergilere makaleler ve hikâyeler yazmaya başladı ve tek romanı olan *Son Valsi Bana Sakla'yı* 1932'de, tedavi için yatırıldığı klinikte, altı hafta gibi kısa bir sürede kaleme aldı. Romanın aldığı kötü eleştiriler Zelda'nın yazarlığa dair heveslerini bir hayli kırdı ve 1937'de başladığı ama bitiremediği *Ceaser's Things'e* kadar bir daha roman yazmaya yeltenmedi. 1948'de, Highland Hastanesi'nde çıkan bir yangında hayata veda etti.

ALEV (KERİMOğLU) BULUT, 1985 yılında Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli yayınevlerinden yazın ve yazın dışı 35 kitap çevirisi, çeşitli dergi ve kitaplarda yayımlanmış makale ve öykü çevirileri, yazın ve dil konularında deneme ve inceleme yazıları bulunmaktadır. *Çeviride Dil ve Metin* (2003), *Basından Örneklerle Çeviride İdeoloji: İdeolojik Çeviri* (2008) ve *Tercüme Hatası!?* başlıklı kitapları bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi'nin ardından 1996 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi'nde görev yapmaktadır.

Mildred Squires'a

Mavi gökleri gördük, yazın denizleri
Thebai'nin fırtınasını, yağmurunu
Ölüme yürüdük, görür müyüz bir daha
O mavi... masmavi göğü!

Oidipus, Thebai Kralı

BİRİNCİ BÖLÜM

I

“Bu kızlar bu güveni nereden alıyor?” diyordu herkes.

Bu güveni babalarından alıyorlardı. Kapı gibi bir adamdı babaları. İnsan yaşam yolunda uzlaşmayı öğrenir, kaybettiklerini değil kazandıklarını öne çıkarır gururla, duygusal yıkımlardan aldığı dersleri yoluna köprü eder, yol kesen haydutları kızgın yağlarda haşlayıp def ederek yola devam eder. Yargıç Beggs kendini daha çok genç yaşta erdemini yüksek duvarları arasına hapsedmişti, bu kutsal şatonun duvarlarını katı düşünceyle örmüştü. Yakınlarının çok iyi bildiği gibi ister zararsız bir keçi çobanı ister kötü niyetli bir baron olsun kimseyi şatosuna yaklaştırmamak için patika yol bile açmamıştı. Bu kursesiz adamın tek kusuru bu uzak ve ulaşılmaz haliydi, yoksa ülkenin önemli bir politikacısı olması işten değildi. O, devletin kendisine verdiği ağır rolleri üstlenirken çocukları da kişiliklerinin gelişimi için gerekli birçok sosyal ilişkiden mahrum büyümüştü. Sonuçta bir soyun devamı için kişilikli bir büyüğün aile bireylerini bütün zorluk ve hastalıklardan koruması yetiyordu.

Güçlü bir insan, soyunun devamı için gerekli kararları kalan bireyler adına verebilir, herkese yetebilirdi. Beggs ailesinin çocukları büyüyüp güçlüklerle baş etmek

zorunda kaldıkları gün şeytanı da enselerinde buldular. Uzun yıllar babalarının diktiği Ortaçağ kulelerinden dışarı çıkmadıkları için ruhlarındaki eksiği ailenin manevi mirasıyla gidermişlerdi – depoları büyük olsaydı daha fazla stoklayacaklardı o mirastan.

Millie Beggs'in okul arkadaşlarından biri, çocukların küçüklüğü için, hayatında onlardan daha huysuz çocuk görmediğini söylemişti. Bir şey için ağladıklarında Millie ânında on şey vermek için çırpınır, daha olmazsa doktor çağırılır, günlük dertlerin bu özel çocuklara değmemesi için her şey yapıldı. Babasından yeterince ilgi görmemiş olan Austin Beggs çocuklarına her şeyi vermek için gece gündüz okur, çalışırdı. Millie de kocası Napoléon Kanunu'nu çalışırken dikkati dağılmasın diye sabahın üçünde, zorla ve isteksizce de olsa, çocukları kısık sesle ninni söyleyerek yataklarında oyuncaklarıyla oyalamaya çalışırdı. "Bu yaygaracıları uçurumun tepesinde yüksek bir kuleye kapatıp kurtulacağım, dışına da vahşi hayvanları koyup dikenli telle çevireceğim," derdi kocası, şaka yapmıyordu.

Austin, Millie'nin çocuklarını uzak ve tuhaf bir tavırla severdi, o sevgide önemli adamların kaderin akışına teslim olmayıp kendi kaderlerini belirledikleri eski günlere duyulan özlem vardı. Bu sevgiyi daha iyi anlamak için Beethoven'in *Bahar Sonatı*'nı dinlediğini hayal edin. Aslında, tek oğlunu bebekken kaybetmese ailesini daha fazla sevecekti Austin. Yargıç bu üzüntüden kurtulayım derken bu kez de kaygının pençesine düşmüştü. Parasızlık kadınlarla erkeklerin ortak kaygılarından biri olduğu için bunu sürekli yansıtıyordu Millie'ye. Küçük oğlanın cenaze masraflarıyla ilgili faturayı, "Bunu nasıl ödeyeceğim ben söylesene?" diye bağırarak kadıncağızın suratına atmıştı.

Zaten hayal dünyasında yaşayan Millie adil ve üstün biri olarak kabul ettiği bu adamın zalimliklerine artık

katlanamıyordu. İnsanları anlayamıyordu hiç ama onların tutarsızlıklarına akıl erdirmeye ve hep kendinden vermeye çalıştıkça peygamber sabrı geliştirip huzuru buldu.

“Çocuklarımla kötü davranışları olabilir ama,” demişti bir arkadaşına, “ben hiç görmedim.”

Ani ve tutarsız davranışlar karşısında ânında tavır değiştirme kurnazlığını öğrenmişti, son çocuğundan beri yapıyordu bu. Austin kendini kaybedip öfke krizine girince, gelecekle ilgili hayal kırıklığına kapılınca, gerçeklere toslayınca, üstüne de maddi sıkıntılar eklenip her şeyden Millie’yi suçlayınca, Millie hemen Joan’un bir türlü düşmeyen ateşine ya da Dixie’nin bileğini burkmasına başvurup durumu kurtarıyor, hayatının acılarını Yunan tragedyalarında koronun söylediği hüznü ağıt gibi savıp yoluna devam ediyordu. Parasızlık onu daha gerçekçi yapmıştı, üzerinden hiç çıkarmadığı sağlam iyimserlik zırhı onu yaşamının sonuna kadar peşini bırakmayacak olan büyük acılardan koruyordu.

Ailede kız üstüne kız bebek doğuyor, hepsi de o sertliğiyle ünlü zenci dadıların eline veriliyordu. Yargıç, ailede disiplini sağlamak için tek kuruşun bile önemini abartıyor; bunu pikniğe gitmek, arabayla gezmek, nane şekeri almak dahil her konuda adeta bir ceza mekanizması, kaderin tecellisi, hukukun, yasanın gereği gibi titizlikle uyguluyordu. Gençlik ve olgunluk: Gençlikte yapılan saçmalıklar kalan hayatı etkilemesin diye gençliğin deli sularını bir tüpe yönlendiriyordu, böylece hayatın akışına daha az suç bulaşmış oluyordu. Kızlar büyüyüp dişilikleri ortaya çıkınca o yakıcı gençlik ateşinden kaçmanın yolunu annelerinin yamacına tüneyip onun güvenli limanına sığınmakta buldular.

Austin’lerin verandasındaki salıncağın gıcirtısına fosforlu bir böceğin akasmanın üstünde hararetle kanat çır-

pışını karıştırıyor, koridordaki ışığa üşüşen böcekler o ışıklı yolda muazzam bir soykırıma uğruyor. Günün gecesini sulu ağır bir paspas gibi emen gölgeler artık emecek yerleri kalmayınca umarsızlığı kara sıcağın içine püskürtüyorlar. Hüzünlü asmalar, sarmaşık kafeslerinin üstünden kara uzun yollar halinde uzanıyor.

Kızların en küçüğü ısrarla soruyor, “Küçükken nasıldım anlatsana n’olur.” Annesini dürterek onunla bir bağlantı kurmaya çalışıyor sanki.

“Çok uslu bir bebektin sen.”

Bu sözlerden kendisiyle ilgili özel bir şey anlaması mümkün değildi, annesiyle babasının yaşamına öyle geç katılmıştı ki, ikisi de bir insan yavrusunun küçüklüğünü çoktan unutmuş gitmiş, bilinçlerinde sadece çocukluk kavramı kalmıştı. Küçükken neye benzediğini duymak istiyor, elbette başka kimseye benzemediğini kavrayamayacak kadar küçük olduğu için, bir generalin kâğıt üzerinde renkli iğnelerle elindeki bilgileri savaşta ileri ve geri hamleler için nasıl kullanacağını planlaması gibi o da dinlediklerine dayanarak küçük bedeninin nasıl bir değişime uğradığını kafasında kurmak istiyordu. Aslında kendisi olmak için ne kadar çaba harcarsa o kadar kendisi olacağını farkında değildi. Çocuk, yani Alabama, yıllar sonra anlayacaktı babasından aldığı iskelet yapısının bedenine çizilen sınırları da temsil ettiğini.

“Geceleri çılgık çılgınga ağlayıp babamla seni uyutmadığım için içinizden ölse de kurtulsak diyor muydunuz?”

“Nerden gelir bunlar aklına! Benim çocuklarım çok tatlıdır, hepsi de.”

“Büyükanneminkiler de mi öyleydi?”

“Elbette öyle.”

“O zaman neden savaştan döndüğünde Cal Amca’yı kaçırdı?”

“Büyükannen ilginç bir kadındı senin.”

“Cal Amca da mı?”

“Evet. Cal eve dönünce büyükanne, Florence Feather’a eğer Cal ile evlenmek için benim ölmemi bekliyorsan, Beggs ailesinin uzun yaşadığını bilesin diye haber gönderdi.”

“Çok mu zengindi?”

“Hayır. Paradan değil. Florence, Cal’in annesiyle kimse baş edemez, etse etse şeytan baş eder derdi.”

“Yani Cal, onunla evlenmedi mi sonunda?”

“Hayır – hep büyükannelelerin dediği olur.”

Anne gülüyor – bir vurguncunun gülüşü bu, son vurgunlarının keyfini sürüyor, bunun verdiği güçle biraz da mahcup bir tavırla, hiç bitmeyen bir yarışta başka bir ailenin önüne geçmenin verdiği zafer duygusu ile gülüyor.

“Ben Cal Amca’nın yerinde olsam asla katlanmazdım bu muameleye,” dedi çocuk isyan eder gibi bir tavırla. “Miss Feather’a istediğim gibi davranırdım.”

Babanın derin ve tok sesi karanlığı delerek Beggs ailesinin uyuma vaktinin geldiğini işaret ediyor.

“Neden eski defterleri açıp duruyorsunuz?” diyor yargılayan sesiyle.

Kepenleri kapatıp evin kendine özgü bütün hallerini bir kutuya hapsediyor: gün ışığına bulanmış perdenin farbeları ışıkla son temas demek, çiçekli kumaşın pilileri bahçenin dış duvarlarıyla birleşir gibi dalgalanana kadar süren temas. Akşam karanlığında evinin odalarına artık hiç gölge ya da karaltı sızılmıyor, hepsi belirsiz, gri, uzak dünyalar olarak dışarıda kalıyor. Kış ve bahar aylarında ev bir aynaya çizilmiş parlak, güzel bir resim gibi. Sandalyeler parçalanıp halılar eskise de o canlı resimde bir önemi yok bunların. Ev Austin Beggs’in mağrur görüntüsünü yansıtan bir boşluk oluyor. Gecenin karanlığında, soylu ama yorgun kınında parlak bir kılıç gibi uyuyor.

Teneke dam sıcak havada genleşmiş; içerinin havası uzun süre kapalı kalan bir bavul açıldığında yayılan kokuyu andırıyor. Yukarıda koridorun başındaki kapının üst kirişinde ışık yok.

“Dixie nerde?” diye soruyor baba.

“Arkadaşlarıyla dışarıda.”

Annenin kaçamak bir yanıt verdiğini fark eden küçük kız aile içi önemli meselelere tanık olduğunun bilinciyle temkinle yaşıyor ona.

“Neler gördük geçirdik,” diyor içinden. “Ne ilginç bir duygu aile olmak.”

“Millie,” diyor baba, “Dixie yine Randolph McIntosh’la şehirde fink atıyorsa bu eve almam onu.”

Baba öfkeyle başını sallıyor, sinirden gözlüğü burnunun üstüne düşüyor. Anne adımlarını hızlandırıp sessizce odasına gidiyor, küçük kız karanlıkta kaderine razı, uslu uslu nefesini tutup yatıyor. Baba pazen geceliğini giyip bekliyor.

Meyve bahçesinden çocuğun yatağına kadar mis gibi armut kokuları geliyor. Uzakta bir orkestra vals müziğı çalıyor. Karanlıkta parlayan beyazlıklar var – beyaz çiçekler ve kaldırım taşları. Camlara vuran ay ışığı dolu dolu bir nefes gibi bahçeye boşalıyor ve toprağın üstünde gümüş bir küreğın hareketleri gibi dalgalanıyor. Dünya olduğundan genç görünüyor, o da kendisini olduğundan büyük ve olgun hissediyor, sorunlarının farkında, onlarla insan soyunun ortak mirası olarak değil de kendi kendine boğuşmak zorunda olduğunun farkında. Bir ışıltı, bir parlaklık var her yerde; sanki çevresini gururla tefiş ediyor, o verimsiz toprakta zorla yarattığı bahçede yürüyor. Sıra sıra ekili toprağı tepeden bakınca bunların çetin kayalıklarda mis kokulu tomurcuklar, kıraç toprakta bir gecede filizlenen asmalar yetiştiren, tarlaları alacakaranlığın nefesiyle donatıp kadife çiçekleriyle bezeyen

doğüstü güçlere sahip bir çiftçinin marifeti oluğunu düşünüyor. Yaşamın kolay ve tatlı tatlı akan bir şey olmasını diliyor.

Kız kardeşinin sevgilisini düşünüyor aşkla. Randolph'un gür saçları sedef bir boynuzdan yüzündeki ışıklı kıvrımlara boca edilmiş gibi. En gizli duyguları galiba bunlar, güzellik karşısında gecenin bu karanlığında ruh dünyasının nasıl altüst olduğunu düşünüyor. Dixie'yi heyecanla düşünüyor, zaman içinde büyüyüp bedeninden ayrılan bir parça gibi hissediyor onu, nasıl yandığını bilmesee kendisine ait olduğuna inanamayacağı güneş yanığı kolu gibi. Kız kardeşinin sevgiliyle olan ilişkisini kendisine makul göstermeye çalışıyor sanki. Gerginlik hissinden başı dönüyor. Gerçekdışı rüyalara gem vurup gerçeğe dönmeyi biliyor. Uykuya dalıyor. Ay yanık tenini yumuşacık dokunuşlarla sarıyor. Uyudukça büyüyor. Bir gün uyanıp Alp bahçelerindeki bitkilerin bakıma ihtiyacı olmayan büyük mantarimsı canlılara dönüştüğünü, gece yarısı muhteşem kokular yayan büyük beyaz bitkilerin çiçek değil yaratık olduğunu görecek, büyüdükçe çocukluğunun armut ağaçları ile kadife çiçeklerinin bulutsu yolları yerine Le Nôtre'un¹ filozofça geometrik patikalarında yürüyecek karamsarlık içinde.

Alabama, sabahları onu uyandıran şeyin ne olduğunu hiç bilmesee de, yattığı yerden etrafı seyrederken yüzünü ılık bir havlu gibi yumuşacık örtecek bir hissin eksikliğinin farkındaydı. Harekete geçti. Yüzünün düzgün hatlarında bir ağın içinde tuzaga düşmüş zavallı vahşi bir hayvanın acılı bakışları belirdi; limon sarısı saçları sırtına yumuşacık dökülüyordu. Öne eğilip kendisini izleyerek rahat hareketlerle okula gitmek üzere giyindi. Okul zili

1. André Le Nôtre, 17. yüzyılda yaşamış Fransız peyzaj mimarı. Versailles Sarayı'nın bahçelerini düzenlemesiyle ünlüdür. (Y.N.)

Güney'in sessizliğinde engin denizde zor seçilen bir şamandıra gibiydi. Parmak ucunda Dixie'nin odasına girip yüzünü deyim yerindeyse ablasının rujuna buladı.

İnsanlar, "Alabama, yüzüne ruj mu bulaşmış," dediğinde cevabı basitti. "Yüzümü tırnak fırçasıyla ovmuştum, ondandır."

Dixie kız kardeşinin gözünde tam teşhizatlıydı; öyle çok eşyası vardı ki; her yer ipek doluydu. Şöminenin üstündeki "Üç Maymun" heykeli duman rengiyle uyumluydu. *The Dark Flower* [Koyu Renk Çiçek], *Narlı Ev*, *Sönen Işık*, *Cyrano de Bergerac* ve *Rubaiyat*'ın resimli bir kopyası iki tarafta "Düşünürler" heykelleriyle desteklenmişti. Alabama çalışma masasının üst çekmecesinde *Decameron*'un saklı olduğunu biliyordu – sayfalara göz gezdirmişti. Kitapların üstünde, saçı tokalı bir Gibson kızı büyüteçle bir erkeğe bakıyor; küçük beyaz sallanan sandalyedeki iki ayıcık çok tatlı görünüyordu. Dixie'nin pembe desenli şapkası, ametist iğnesi ve elektrikli saç maşası vardı. Dixie yirmi beş yaşındaydı. Alabama Temmuz'un 14'ünde saat ikide on dört yaşına giriyordu. Beggs'lerin öbür kızı Joan yirmi üç yaşındaydı. Joan evde değildi; öyle düzenliydi ki zaten evde olunca da pek izi hissedilmiyordu.

Alabama merdivenin tırabzanlarından heyecanla kaydı. Bazen rüyasında merdiven boşluğundan düştüğünü ve en altta, geniş tırabzana bacakları açık oturarak kurtulduğunu görüyordu, tırabzandan kayarken rüyasındaki hissi tekrar yaşamaya çalışıyordu.

Dixie çoktan masaya oturmuştu, dünyadan kopmuş ve bir yenilgi duygusunu gizler gibiydi. Çenesi kızarıktı, alnında da ağlamaktan kırmızı damarlar çıkmıştı. Yüzü tencerede fokurdayan su gibi derisinin altında bir o yana bir bu yana çarpıyordu.

"Doğmayı ben istemedim ki," dedi.

"Unutma, Austin, o artık yetişkin bir kadın."

EŞİ F. SCOTT FITZGERALD İLE BİRLİKTE 1920'LERİN SEMBOL FİGÜRLERİNDEN BİRİ OLAN ZELDA FITZGERALD'IN YAZDIĞI **SON VALSİ BANA SAKLA** OTOBİYOGRAFİK ÖZELLİKLER TAŞIYAN BİR ESER. ROMANDA, TIPKI KENDİSİ GİBİ BALE TUTKUNU BİR GENÇ KADINI ELE ALAN ZELDA, KENDİ EVLİLİĞİNDE YAŞADIĞI ÇALKANTILARI NEREDEYSE BİREBİR TAKİP EDEN BİR KURGU YARATMIŞ VE ROMANIN BAŞKİŞİSİ ALABAMA'YI BİR NEVİ ALTER EGOSU HALİNE GETİRMİŞTİR. FRANSA'YA TAŞINAN ÇİFTİN YAŞADIKLARI, ALABAMA'NIN GEÇKİNCE YAŞINA RAĞMEN BALEYE OLAN MERAKI VE YAKIŞIKLI BİR PİLOTLA YAŞADIĞI YASAK AŞK, ROMANLA GERÇEK HAYAT ARASINDAKİ PARALELLİKLERİN SADECE BİR KISMI. 1920'LERDE BİR KADININ KENDİ HAYATININ DİZGİNLERİNİ ELE ALMA MÜCADELESİNİ ANLATAN **SON VALSİ BANA SAKLA**, ZELDA FITZGERALD'IN BASILAN TEK ROMANI OLDU.

DİLİMİZE İLK KEZ ÇEVİRİLEN **SON VALSİ BANA SAKLA**, 20. YÜZYILIN EN MEŞHUR EDEBİ ÇİFTLERİNDEN BİRİNİN İLİŞKİSİNE FARKLI BİR BAKIŞ AÇISI SUNUYOR.

